

תלמוד

דינים בהעמקה ויסודות תורה שבעל פה

הוראות

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלשה פרקים.

פרק ראשון 4×7 נק' סה"כ = 28 נק'
פרק שני
או: 6×12 נק' סה"כ = 72 נק'
פרק שלישי

100 נקודות

- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – יסודות תורה שבעל פה, הלכות תפילין, הלכות שבת

(28 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 1–6 (לכל שאלה – 7 נקודות).

1. יסודות תורה שבעל פה
 - א. 1. מי כתב את ספר הפסיקה "שולחן ערוך הרב"?
 2. מנהגי איזו עדה מופיעים בספר ההלכה "שתילי זיתים"?
 (4 נקודות)
 - ב. "משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן (תוספתא חגיגה ב, ט)
 על פי הרמב"ם, הסבירו ציטוט זה
 (3 נקודות)
2. הלכות תפילין סימן כ"ה
 - א. 1. מדוע מתעטפים בטלית ורק אחר כך מניחים תפילין?
 2. מה יעשה מי שנטל את התפילין בידו קודם הטלית, ומדוע?
 (4 נקודות)
 - ב. כתבו מקרה שבו מניחים תפילין לפני הטלית, והסבירו את הטעם לכך.
 (3 נקודות)
3. הלכות תפילין סימן כ"ו
 - א. מי שלא יכול להניח תפילין של יד או תפילין של ראש בגלל מכה, צריך להניח את התפילה שהוא יכול ולברך.
 1. מה הטעם לדין זה?
 2. מה מברך אם מניח רק תפילין של יד?
 3. מה מברך אם מניח רק תפילין של ראש? ענו על פי השולחן ערוך ועל פי הרמ"א.
 (7 נקודות)
4. הלכות תפילין — סימן כ"ז
 - א. 1. יש מחלוקת בין הפוסקים בשאלה על איזו יד יניח תפילין אדם שכותב בידו השמאלית ואת שאר פעולותיו עושה בידו הימנית.
 כתוב נימוק לכל אחת מן הדעות.
 (3 נקודות)
 - ב. אדם שאת כל פעולותיו יכול לעשות גם בידו הימנית וגם בידו השמאלית — על איזו יד עליו להניח תפילין?
 בתשובתך הבחן בין שני מצבים.
 (4 נקודות)

5. הלכות שבת

- א. מדוע נשים חייבות במצוות העשה של שבת למרות שהשבת היא מצות עשה שהזמן גרמא?
(3 נקודות)
- ב. באיזה מקרה מלאכה הדומה בתכלית שלה למלאכה שהיתה במשכן תוגדר "אב מלאכה" ובאיזה מקרה היא תוגדר "תולדה"?
(4 נקודות)

6. הלכות שבת

- א. "פסיק רישא דלא ניחא ליה"
1. הסבירו את המושג.
2. מה הדין במצב זה?
3. תנו דוגמה למצב זה.
(7 נקודות)

פרק שני — "במעגלי ההלכה" (72 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על שש מן השאלות 7–14 (לכל שאלה – 12 נקודות).

7. תפילה בציבור

א. "מאי דכתיב 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון' (תהילים סט, ד) אימתי עת רצון...." (ברכות ח, א)

מהי תשובת הגמרא לשאלתה?

(2 נקודות)

ב. 1. מהו המרחק שעל האדם ללכת כדי להתפלל בציבור? בתשובתכם, הבחינו בין שני מצבים.

2. מהי ההנחיה של השולחן ערוך למי שלא יכול לבוא ולהתפלל עם הציבור בבית הכנסת?

(6 נקודות)

ג. מתוך מה שלמדתם, כתבו שתי מעלות של תפילה בציבור.

(4 נקודות)

8. שמירת הגוף מסכנות

א. לפי הרמב"ם, מי שלא מסיר מכשול בביתו, איזה עשה הוא מבטל ועל איזה לא תעשה הוא עובר?

(3 נקודות)

ב. לפי הרמח"ל, מה הגבול בין בטחון להוללות [בהקשר של שמירה מסכנה]?

(3 נקודות)

ג. 1. לפי הרמב"ם, מדוע "היות הגוף בריא ושלם מדרכי עבודת הבורא הוא"?

2. כתבו שנים מהנימוקים שמביא הרב משה פיינשטיין לאסור עישון סמים.

(6 נקודות)

9. זהירות בדרכים

א. הרמב"ם כתב: "ויש הורג בשגגה ותהיה השגגה קרובה לזדון".

הסבירו את המקרה, כתבו את דין ההורג, ואת הטעם לדין.

(4 נקודות)

ב. אדם נהג במכונית, נרדם בנסיעה וגרם לתאונה קטלנית.

פָּרטו את דעותיהם של שני פוסקים בנוגע להגדרת הנהג שנרדם, ונמקו את פסיקותיהם.

(6 נקודות)

ג. הרמב"ם למד מאחאב על החומרה היתירה שיש בשפיכות דמים. הסבירו את הלימוד

מאחאב.

(2 נקודות)

10. לשון הרע ורכילות
- א. הסבירו מהו "איסור לשון הרע", ומיהו "בעל לשון הרע".
(4 נקודות)
- ב. 1. במדרש מסופר על רבי ינאי שהתפעל מרוכל שהכריז "מי מבקש סם של חיים"? ולימד את הפסוקים מתהלים (ל"ד, י"ג-י"ד) "מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע."
לפי דברי הרב אשר וייס, כתבו מה גרם להתפעלותו של רבי ינאי.
2. לפי דברי הרב אשר וייס, יש הנחה רווחת המקשה על אנשים להימנע מלדבר לשון הרע. כתבו מהי ההנחה, וכיצד מעשיו של הרוכל שוללים הנחה זו.
(6 נקודות)
- ג. "אמר רבי חמא ברבי חנינא מה תקנתן של מספרי לשון הרע?"
כתבו את תשובת הגמרא המלאה לשאלתו של רבי חמא ברבי חנינא/
(2 נקודות)
11. העוני והעני
- א. 1. "מכור עצמך לעבודה זרה ואל תצטרך לבריות"
לפי הירושלמי, הסבר את המילים המסומנות.
2. לפי הרמב"ם, מה קורה ל"מי שאינו צריך ליטול ומרמה את העם ונוטל"?
(4 נקודות)
- ב. באיזה אופן עוברים על הלאו "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון"?
(2 נקודות)
- ג. לפי הרמב"ם וספר החינוך, מצוות הלואה גדולה ממצוות צדקה.
כתבו שני נימוקים לכך.
(6 נקודות)
12. מצות ישוב ארץ ישראל.
- א. על פי הרמב"ן, מה כוללת מצות ישוב ארץ ישראל? כתבו שני פרטים.
(4 נקודות)
- ב. בעלי התוספות אומרים שבימינו אין מצווה לגור בארץ ישראל. מדוע?
כתבו שתי סיבות.
(4 נקודות)
- ג. בברייתא כתוב: "הוא אומר לעלות והיא אומרת שלא לעלות..." – הסבירו את המקרה בלשונכם, וכתבו מה הדין במקרה זה על פי הברייתא.
(4 נקודות)

13. בית חינוך ומשפחה

- א. 1. מהו איסור יחוד? הגדירו במדויק
2. מה טעמו של איסור יחוד?
3. כתבו מקרה אחד בו יחוד מותר, והסבירו מדוע.
(8 נקודות)
- ב. כתבו את שני התנאים הנדרשים להתיר נסיעה של איש ואישה במכונית, כך שלא יעברו על איסור יחוד.
(4 נקודות)

14. בית חינוך ומשפחה

- א. 1. על פי הרמב"ם, מה היתה דרך הקידושין לפני מתן תורה?
2. כמה זמן ארכה תקופת האירוסין בתקופות מוקדמות ומה היתה מטרתה של תקופה זו?
(5 נקודות)
- ב. בעת הקידושין החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי".
מה המשמעות של המילים "מקודשת לי"? כתבו הסבר אחד.
(3 נקודות)
- ג. 1. מתי בזמן החופה נוהגים לקרוא את הכתובה, ומדוע דוקא אז?
2. מדוע מפקידים טופס של העתק הכתובה ברבנות?
(4 נקודות)

בחרו בפרק שני אָן בפרק שלישי על פי התכנים שלמדתם

פרק שלישי — "משנה ברורה" (72 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על שש מן השאלות 15–22 (לכל שאלה – 12 נקודות).

15. הלכות קריאת שמע סימן ס'
- א. 1. "קרא קריאת שמע בלא ברכות קריאת שמע יצא ידי חובה וחוזר וקורא הברכות בלא קריאת שמע" (ס"א)
 2. מה ההסבר לכך שאפשר לברך הברכות בלא קריאת שמע?
 2. ביחס למקרה שבס"ק 1 השו"ע פוסק שעדיף לחזור ולקרוא קריאת שמע עם הברכות. מדוע? (4 נקודות)
 - ב. 1. השו"ע מביא מחלוקת ופוסק להלכה ש"מצוות צריכות כוונה".
על איזו כוונה מדובר [במחלוקת ובפסיקה זו]?
 2. על פי המשנה ברורה, מי שקיים מצוה בלא כוונה, האם כשחוזר ומקיים את המצוה, צריך לחזור ולברך על עשייתה ומדוע?
 3. על פי המשנה ברורה, מי שאכל מצת מצוה בליל פסח בלא כוונה, האם יצא ידי חובה, ומדוע? (8 נקודות)
16. הלכות תפילה סימן צ'
- א. 1. על פי המשנה ברורה, מהי המעלה שיש בתפילת הציבור?
 2. מהי ההדרכה של השו"ע למי שלא יכול לבוא לבית הכנסת להתפלל בציבור? (4 נקודות)
 - ב. 1. אדם הנמצא בדרך, איזה מרחק עליו ללכת כדי להתפלל בציבור? הבחינו בין שני מקרים.
 2. אדם הנמצא בביתו, איזה מרחק עליו ללכת כדי להתפלל בציבור, ומדוע? (6 נקודות)
 - ג. "כשעומד עם הציבור אסור לו להקדים תפילתו לתפילת הציבור" [ס"י]
מה טעם האיסור?
(2 נקודות)

17. הלכות תפילה סימן ק"ח

- א. 1. כשמתפלל תפילת תשלומין, איזו תפילה מתפלל קודם חובה או תשלומין?
2. כשמתפלל תפילת תשלומין, מה צריך לומר בין שתי התפילות?
(4 נקודות)
- ב. 1. עד מתי יכול להתפלל תפילת תשלומין?
2. לא התפלל בזמן שצייתם בס"ק 1, באיזה אופן יכול עדיין להתפלל תשלומין?
(4 נקודות)
- ג. 1. טעה ולא התפלל מנחה בשבת. מה נוסח התפילה שיתפלל במוצאי שבת לתשלומין? פרט.
2. השו"ע פסק שאם טעה והתפלל תפילת חול במנחה של שבת, יתפלל במוצאי שבת בתורת נדבה ולא בתורת חובה. מדוע?
(4 נקודות)

18. הלכות נשיאת כפיים סימן קכ"ח

- א. מתי צריך הכהן לעקור רגליו לכוון הדוכן לכתחילה, ועד מתי הוא יכול בדיעבד?
(4 נקודות)
- ב. 1. בסיום ברכת כהנים, מתי הכהנים מסובבים פניהם חזרה לכוון ההיכל?
2. מתי הכהנים רשאים לרדת מן הדוכן? כתבו את שתי הדעות שמביא השו"ע.
3. על פי המ"ב, במקום שאומרים לכהנים בירידתם מהדוכן "ישר כח", מתי ראוי שירדו הכהנים מהדוכן, ומדוע?
(8 נקודות)

19. הלכות נטילת ידיים סימן קנ"ח

- א. 1. הסבירו את שני הטעמים שמביא המ"ב לתקנת נטילת ידיים.
2. מדוע לא תקנו נטילת ידיים גם לפירות?
(7 נקודות)
- ב. 1. על איזה שיעור אכילה נוטלים ידיים בלי ברכה, ומדוע?
2. על פי השו"ע, על איזה שיעור אכילה פטור מנטילת ידיים בכלל, ומה ראוי לעשות על פי המ"ב?
(5 נקודות)

20. הלכות ברכת המזון סימן קפ"ד

- א. 1. על פי השו"ע, מי שמסופק אם בריך ברכת המזון, מה יעשה ומדוע?
2. על פי המ"ב, באיזה מקרה הדין יהיה שונה מתשובתכם בס"ק 1, ומדוע?
(5 נקודות)
- ב. מי שאכל ושכח ולא בריך, עד מתי יכול לברך? בתשובתכם הבחינו בין מי שאכל הרבה ובין מי שאכל מעט.
(4 נקודות)
- ג. מהו שיעור אכילה לברך ברכת המזון מדאורייתא, ומהו השיעור לברך ברכת המזון מדרבנן?
(3 נקודות)

21. הלכות ברכת הפירות סימן ר"ח

- א. אכל תבשיל העשוי מגרעיני חיטה שלמים. מה יברך לפני האכילה במקרים הבאים?
1. הגרעינים שלמים גם אחרי הבישול.
2. הגרעינים נדבקו על ידי הבישול.
(4 נקודות)
- ב. במקרה שהגרעינים שלמים, אבל הקליפה הוסרה או נשברה. המ"ב מביא מחלוקת מה לברך. כתבו את שתי הדעות ואת הפסיקה של המשנה ברורה.
(4 נקודות)
- ג. שתה יין ורוצה לשתות סודה. כתבו מקרה אחד שבו לא צריך לברך על הסודה ומקרה אחד שבו צריך לברך על הסודה.
(4 נקודות)

22. הלכות שבת

- א. 1. מה הדין במי שכותב בשבת על שמשה מכוסה באדים, ומדוע?
2. מה הדין במי שרושם בשבת אותיות בתנועת יד באויר, ומדוע?
(6 נקודות)
- ב. 1. איזו קריעה אסורה מדאורייתא בשבת?
2. איזו קריעה אסורה מדרבנן בשבת?
3. איזו קריעה מותרת בשבת?
(6 נקודות)

בהצלחה!